

Čís. 4799.

Snahy říšskoněmecké národně-socialistické strany dělnické (NSDAP) nesou se také ke sloučení německým obyvatelstvem souvisle osídlených krajů československé republiky s říší německou a nejsou proto slučitelné s územní celistvostí a integritou československého státu; týž obsah a cíl mají také snahy německé národně-socialistické strany dělnické v Československu (DNSAP); organizační složky této strany spolek Volkssport (VS) a Deutscher nationalistischer Studentenbund (St. B.) měly organizaci rázu vojenského, která sbírala, organizovala a cvičila branné a pomocné síly k úkladům o republiku.

Ke skutkové podstatě zločinu příprav úkladů podle § 2 zák. na ochr. rep. pokusem přivést násilím cizímu státu území republiky nebo odtrhnouti od něho jeho část (§ 1 al. 3 zák.) se vyžaduje úmysl pachatelův porušiti územní celistvost republiky, a dále úmyslná činnost, nesoucí se k násilnému provedení územních změn.

Nesejde na tom, zda právě násilné provedení územních změn je jako takové cílem NSDAP., nýbrž rozhoduje, že by uskutečnění územních cílů pachateli v konkrétním případě nebylo možné bez násilí.

Požadavku určitosti úkladného podniku je učiněno zadost, je-li jisto, proti kterému právnímu statku, uvedenému v § 1 zák. na ochr. rep., má býti útok podniknut; vypracování podrobností plánu však třeba není.

K pojmu pokusu úkladů jakožto záměru a cíle příprav se sice vyžaduje možnost přiblížení se k výsledku a tím nastalé ohrožení bezpečnosti státu, avšak to jest vykládati v ten smysl, že se zločinný úmysl pachatelův musel projevit způsobem, kterým již byla přiblížena možnost přivoditi úklady, pokus ve smyslu § 1, tedy výsledek příprav, nikoliv možnost přivoditi výsledek, úspěch úkladů samých; znak nebezpečnosti vidí zákon již ve spolčení se jakožto v jedné z forem činností uvedených v § 2.

Spolčením je sdružení dvou nebo více osob ke sledování téhož cíle, jakož i přidružení se osob dalších. Takovou formou spolčení je zejména utvoření (založení) spolku, organizace, strany. Útvar sám není trestný, avšak spolčení stává se již samo o sobě trestným podle § 2 zák. na ochr. rep. a naplňuje skutkovou podstatu zločinu, došlo-li k němu »k úkladům o republiku«, t. j. z důvodu záměru vlastního každému ze sdružujících se, aby byl podniknut úklad o republiku. Další činnosti k této skutkové podstatě třeba není.

Čin je dokonán, jakmile se shodnou spolčující se osoby v zásadě o onom účelu sdružení se, nebo jakmile se jiná osoba ve stejném úmyslu k nim připojí; s hlediska § 2 al. 1 zákona je nerozhodné, jakou funkci kdo v organizaci zastával; trestná činnost trvá, dokud kdo ve spolčení v onom úmyslu setrvává.

Positivní činnost záleží v samém sdružení se (v přidružení se), aby bylo pracováno k oněm cílům.

Cizím činitelem (§ 2 zák. na ochr. rep.) jsou zahraniční osoby, které svým významem, vlivem a mocí jsou způsobilé podporovati úklady podle

§ 1 cit. zák., i nepravidelné organizace vojenské, skupiny bohatých jedinců, banky, fondy, ba i strany politické, i cizí žurnalistika; jest jím i strana NSDAP v Německu v letech 1930—1932 i její předáci Hitler, Goebels, Rosenberg, Feder.

Je-li však zjištěno, že organizace DNSAP nebo její složky V. S. a St. B. vešly ve styk s NSDAP, není tím ještě zjištěno, že tím vešli ve styk nepřímý ve smyslu § 2 al. 2. zák. na ochr. rep. s touto organizací i všichni členové DNSAP (V. S. a St. B.), nýbrž u každého obžalovaného nutno jednotlivě zkoumati, zda vyvinul vědomou a chtěnou činnost, nesoucí se k navázání přímých styků a to za účelem vyznačeným v úvodní větě § 2 cit. zák.

Pojmy »styk přímý« a »styk nepřímý«.

Brannými nebo pomocnými silami ve smyslu § 2 al. 3 zák. na ochr. rep. je lidský materiál, jehož má býti použito k úkladům o republiku, na rozdíl od materiálu věcného podle § 2 al. 4.

Pojem »branné síly« a »pomocné síly«; spadají sem i síly V. S. a St. B.

Pojmy »sbírání«, »organisování« a »cvičení«.

(Rozh. ze dne 7. října 1933, Zm II 99/33.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zmatečných stížnostech obžalovaných do rozsudku krajského soudu trestního v Brně ze dne 24. září 1932, jímž byli stěžovatelé uznáni vinnými zločinem přípravy úkladů o republiku podle § 2 zákona na ochranu republiky, a to jen, pokud nebyly tyto zmateční stížnosti již vyřízeny rozhodnutím nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 1. července 1933, č. j. Zm II 99/33-1 a pokud bylo tímto rozhodnutím vyhraženo jejich vyřízení ústnímu jednání, — takto právem: Zmatečným stížnostem obžalovaných Rudolfa H-a, Pavla I-a, Adolfa M-a, Bedřicha P-ho a Antonína Sch-a se částečně vyhovělo. Napadený rozsudek se zrušuje, pokud uznává vinnými obžalované Rudolfa H-a, Pavla I-a a Adolfa M-a tím, že v letech 1930, 1931 a 1932 v Praze, Ústí n. L. a jiných místech v Čechách k úkladům o republiku vešli ve styk přímý nebo nepřímý s cizími činiteli, a dále, pokud uznává vinnými obžalované Rudolfa H-a, Bedřicha P-ho a Antonína Sch-a tím, že v téže době a tamtéž k úkladům o republiku branné a pomocné síly sbírali, organizovali a cvičili. Jmenování obžalovaní se podle § 259 čís. 2 tr. ř. zprošťují v uvedených směrech od obžaloby, že také uvedenými právě činy spáchali zločin podle § 2 zákona na ochranu republiky. V důsledku toho se rozsudek zrušuje též ve výroku o trestech jmenovaným obžalovaným uložených a ve výrocích s tím souvisejících. Jinak se zmateční stížnosti všech obžalovaných zamítají.

Z d ů v o d ů:

Rozhodnutím nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího ze dne 1. července 1933, č. j. Zm II 99/33-1 byly zamítnuty zmateční stížnosti všech obžalovaných, pokud uplatňovaly důvody zmatečnosti čís. 2, 3,

4, 5, 7, 8, 9 b), c) § 281 tr. ř., a to co do důvodů zmatečnosti čís. 4 a 5 jen, pokud nebylo uvedeným usnesením vyhrazeno rozhodnutí o nich při zrušovacím roku. Je proto třeba zabývatí se vedle vyhrazených částí důvodů zmatečnosti čís. 4 a 5 ještě důvody, jež uplatňují zmateční stížnosti ať číselně, ať věcně s hlediska čís. 9 a), 10 a 11 § 281 tr. ř.

I. K rozboru výtek povahy právní a s nimi souvisících výtek povahy formální dlužno vytyčiti skutkové podstaty, o něž tu jde. 1. Ke skutkové podstatě zločinu příprav úkladů podle § 2 zák. na ochr. rep. třeba pak vyložiti pojem těchto úkladů podle § 1 zákona. Tohoto zločinu se dopouští, — mimo jiné případy v zákoně uvedené, o jaké tu nejde, — také ten, kdo se pokusí násilím přivtěliti cizímu státu území republiky nebo odtrhnouti od něho jeho část (§ 1 al. 3 zákona). a) Vyžaduje se tedy k naplnění skutkové podstaty tohoto způsobu uvedeného zločinu úmysl pachatelův porušiti územní celistvost republiky. V té příčině dospěl prvý soud především ke zjištění, že snahy NSDAP. v Německu nesou se kromě k mnohému jinému, na čem tu nesejde, také ke sloučení německým obyvatelstvem souvisle osídlených krajů Československé republiky s říší německou, že tedy jsou neslučitelný s územní celistvostí a integritou Československého státu, a že týž obsah a cíl mají také snahy německé národně sociální dělnické strany (DNSAP) v Československu. Tento zjišťovací výrok prvního soudu uznal nejvyšší soud ve svém předběžném vyřízení za formálně správný; na tom nemohly nic změnití ani námitky při zrušovacím roku přednesené. Zjišťovací výrok je co do NSDAP. plně ospravedlněn jejím oficiálním programem. Obhájci snažili se při roku zrušovacím dovozovati z řečí nynějšího kancléře říše německé a jiných projevů význačných osobností téže říše z nejnovější doby, že straně, která zatím dostala se v německé říši k moci a vládě, nejde o nic takového, co bylo v rozsudku předpokládáno, že jí zejména nejde o násilné rozšiřování území nynějšího Německa na úkor států sousedních. Proti tomu nutno zdůrazniti, že rozsudek měl posouditi věc a všechny prejudiciální otázky ex tempore sceleris a že při přezkoumávání správnosti jeho výroku nemůže pro nejvyšší soud přicházeti v úvahu, jak se utvářil nebo snad utváří další vývin strany a její politické praxe podle vlivu dočasných poměrů. Dotyčné námitky spadají ostatně v podstatě v obor oněch, jimiž byl uplatňován již v písemných stížnostech rozdíl mezi programem aktuálním a ideovým a které již byly v důvodech usnesení nejvyššího soudu z 1. července 1933 vyvráceny. I co do strany DNSAP. v Československu pokládá zrušovací soud zjištění o jejich snahách naznačeného už obsahu za správné z důvodů, které uvedl soud prvý a jež byly už zrušovacím soudem uznány za logicky bezvadné a přesvědčující ve vyřízení předběžném. Není proto třeba zabývatí se tu námitkami, jež byly při roku zrušovacím v té příčině znovu předneseny, namnoze i formálně nepřípustně, pokud totiž uplatňovány byly skutkové výtky, jež nebyly obsaženy v písemném provedení zmatečných stížností.

Programu a snah uvedených stran a organisací ideově a cílově k nim přidružených bylo tu třeba se dotknouti. Povaha případu nese

totiž s sebou, že nebylo možno vysloviti se o ideovém základu viny obžalovaných — a jediné o tu zde jde —, aniž by zkoumány byly snahy uvedených stran. Při tom však sluší opět zdůrazniti, jak se stalo již v předběžném usnesení nejvyššího soudu, že program strany má tu jen význam důkazního prostředku pro cíle samých pachatelů, jichž čin má býti posouzen. Jedna ze základních výtek zmatečných stížností je totiž ta, že byla posuzována a závadnou shledána neosobní činnost kolektiv, že z ní bylo usuzováno na osobní vinu obžalovaných, jimž prý nebylo prokázáno, že svým jednáním naplnili všechny složky skutkových podstat, z nichž byli viněni. Vskutku je v souzeném případě činiti s tím, že obžalovaní vystupují jako členové kolektiv, v nichž se projevovala jejich činnost, a rozsudek, zejména pokud jde o činnost posuzovanou s hlediska § 2 al. 3 zákona na ochr. rep., zdůrazňuje tuto stránku. Nejvyšší soud vychází samozřejmě z toho, že jen tomu může býti přičítána vina, kde ve své činnosti naplnil veškeré objektivní a subjektivní náležitosti skutkové podstaty toho kterého trestného činu, a zkoumá tuto otázku viny přirozeně jen při osobách obžalovaných. Bylo-li shledáno, že byla činnost trestně závadná konána v rozsahu širším, nikoliv ojedinele, nýbrž v kruhu osob spojených organizačně v soubory, útvary, spolky, mohou ovšem býti obžalovaní nejen sami přímými pachateli, — každý sám o sobě, nebo mezi sebou spolupachateli, po případě pomocníky a účastníky po rozumu § 5 trest. zák. — ale mohou i býti spolupachateli, pomocníky a účastníky v poměru k osobám nežalovaným. Soubor sám jako takový, jako organizační útvar, trestně ovšem stíhán býti nemůže, poněvadž není způsobilým subjektem deliktu. Jelikož v rozsudku zjištěna — aniž je přičítána určitým osobám — činnost vykazující objektivní známky skutkové podstaty deliktu, k níž docházelo ve straně nebo organizaci, není takový výrok rozsudku výrokem o vině strany nebo organizace ve smyslu trestně-právním. Má však takové skutkové zjištění po případě — a to ovšem právě také v případě souzeném — svůj význam jakožto důkazní moment pro otázku viny jednotlivců, zejména po stránce subjektivní, když se ze sdružení se k dosahování určitých cílů, z přidružení se k organizaci, jež se chce snažiti a snaží o dosažení určitých cílů, možno usuzovati na příslušné složky viny obžalovaného sdruživšího se jednotlivce. Důsledky tohoto právního nazírání projevily se v různém posouzení viny jednotlivých obžalovaných. O tom bude řeč níže.

b) Další náležitostí skutkové podstaty zločinu úkladů o republiku, a tedy i zločinu příprav těchto úkladů jest úmyslná činnost, nesoucí se k násilnému provedení územních změn. V té příčině bylo namítáno proti správnosti předpokladů prvního soudu, podle nichž šlo o násilný způsob provedení programu, obsahujícího též odtržení části území republiky, že programy stran, o něž tu jde, neobsahují samy ani náznak zamýšleného násilí, ba že svým obsahem, ideovým základem, na něž se staví, přímo vylučují takový způsob uskutečňování jejich snah a cílů. I touto otázkou se již zabýval nejvyšší soud v usnesení předběžném, kde uvedl, že nesejde na tom, zda právě násilné provedení územních změn je jako takové cílem NSDAP., nýbrž rozhoduje,

že by uskutečnění územních cílů pachateli v konkrétním případě nebylo možno bez násilí a že tedy veškeré snahy o uskutečnění tohoto programu NSDAP. již pojmově v sobě uzavírají znak násilnosti. Mluví-li se tu o konkrétním případě, znamená to, jak patrně z vnitřní spojitosti textu, že nejvyšší soud otázku tu posuzoval v mezích souzeného případu, tedy pro jeho dobu a pro poměry, jaké tu byly a ostatně ještě jsou. V tomto případě, kde bylo zjištěno, že byly utvořeny jak v zahraničí, tak i na území republiky formace vojenského rázu, kde tedy násilí jakožto prostředek k uskutečnění zjištěných cílů strany DNSAP a NSDAP došlo zřetelného a skutečného výrazu, nebylo třeba dbáti toho, že je možno spojovati představu splnění ideálu národní samostatnosti Němců v Československé republice, nebo splnutí jich s větším celkem soukmenovců za hranicemi také s nadějí na takové řešení, jež by se obešlo bez násilnosti. Z poukazu na princip národního sebeurčení neplyne, že by nebylo možno ve jménu národního a politického sjednocení pokusiti se násilně o jeho uskutečnění. Myšlenka národního sebeurčení má pouze povahu filosoficko-politického titulu pro vznášený nárok, jeho ospravedlňování nadřaděnou ideou, zakotvení jeho v určitém pojetí úpravy poměrů národních a teritoriálních. Stejně tak je pro naši otázku bezvýznamnou okolnost, že v programu NSDAP. se odmítá imperialismus. Tím je odmítnuta myšlenka, zmocniti se, ovládnouti cizí, neněmecké národy s jejich územím, ale nikoli myšlenka přivtělení k říši Německé z území jiných států části obývané Němci, a tím méně je tím odmítnuta myšlenka na násilné provedení pokusů o takovou úpravu. Nejvyšší soud proto trvá na tom, co bylo vysloveno v napadeném rozsudku a pak v předběžném vyřízení zrušovacího soudu, že za zjištěných poměrů a hledě k době činu nebylo by možno pokusiti se o oddělení některé části státního území republiky bez násilí, že si též nikdo nemohl představovati, že by bez násilí bylo možno se pokusiti o takové územní změny, a že tedy jestliže někdo připravoval něco, co by znamenalo, kdyby k tomu došlo, pokus o odtržení části území republiky a přivtělení území republiky k cizímu státu, nezbytně konal objektivně i subjektivně přípravy k pokusu násilnému; k násilnému již proto, že národ a stát Československý trvá na nedílnosti svého území, jak ji vyslovil v ústavní listině a na jejíž ochranu vydal i zákon na ochranu republiky a dobrovolně by z něho nevydal území, jež k němu náleží i historicky. Z uvedeného tedy plyne, že snaha obžalovaných o uskutečnění programu politického sjednocení Němců v Československé republice s říší Německou, jak se projevovala v činnosti jejich i v činnosti organizací, v nichž pracovali, již pojmově v sobě uzavírá znak násilnosti. Že je v nazírání národním a politickém myslitelná změna, že nejsou vyloučeny nové úpravy světových poměrů, při nichž by došlo k územním změnám ve smyslu snah německé národně socialistické strany dělnické bez násilí, — jak bylo obhájeci uplatňováno —, nemůže rozhodovati, a to proto, že případ nutno posuzovati z doby činu, kdy tu nebylo předpokladů možnosti takových změn nenásilných, a ze způsobu, jakým se změn chtěli domoci obžalovaní, takže zmíněnými tvrzeními možnostmi nelze pro souzený případ dokazovati, že znak násil-

nosti nebyl nezbytně spojen s každou myšlenkou na uskutečnění uvedených cílů a s každým pokusem o takové uskutečnění.

2. Po vytýčení pojmů úkladu možno přejíti k v ý k l a d u j e d n o t l i v ý c h p r á v n í c h p o j m ů s k u t k o v é p o d s t a t y § 2 zák. na ochranu rep., aby bylo možno probrati jednotlivé složky tohoto § a pak posouditi, zda a na kolik bylo jich rozsudkem správně použito na zjištěnou činnost obžalovaných, a aby bylo možno posouditi závažnost nevyřízených dosud výtek formálních. Podle zákona se ke zločinu přípravy úkladů vyžaduje: 1. aby pachatel úmyslně podnikl něco, co lze subsumovati pod pojem a) spolčení se s někým, b) vejíti ve styk přímý nebo nepřímý s cizí mocí nebo s cizími činiteli, zejména vojenskými nebo finančními, c) sbírání, organisování, nebo cvičení branných nebo pomocných sil, d) poskytnutí nebo opatření zbraní, střeliva nebo jiných prostředků, a 2. aby se tak stalo: »k úkladům o republiku«. Kterákoliv a každá z jednotlivých činností sub 1 a)—d) uvedených ve vztahu ku kterémukoliv z případů úkladů o republiku, uvedených v § 1, naplňuje sama o sobě skutkovou podstatu zločinu dle § 2, bez ohledu na to, zda tu jsou zákonné znaky i činnosti další. Vědomá a úmyslná činnost uvedená v § 2 spadá tedy pod pojem přípravy úkladů, je-li nesena záměrem, jehož uskutečnění by, — kdyby k němu došlo —, znamenalo pokus o přivodění všech nebo některého z účinků uvedených v § 1. A to arcit' pokus provedený způsobem násilným a nevylučujícím přivoditi sledovaný účinek.

a) Obžalovaní především namítají, že tu nebylo této základní podmínky trestnosti jejich jednání pro nedostatek úkladného podniku po rozumu § 1 jakožto cíle jejich jednání. Dovození, že se k pojmu tomu vyžaduje u r č i t ý ú k l a d n ý p o d n i k, konkretisovaný místem, časem, osobami, způsobem provedení, — a tak že tomu nebylo. Nelze jim v tom přisvědčiti. Požadavku určitosti úkladného podniku je učiněno zadost, je-li jisto, proti kterému právnímu statku, uvedenému v § 1, má býti útok podniknut; vypracování podrobností plánu třeba však není (srov. Milota, Zákon na ochranu republiky, II. vyd., kom. k § 2). Nestačila by tedy arcí jen mlhavá představa činu státu nepřátelského, nebo snad jen povšechná nálada protistátní; stačí však, jestliže pachatel příprav chce jimi přispěti a koná je za účelem podniku úkladného, namířeného proti některému z právních statků § 1, byť s ním mělo býti započato teprve v budoucnosti, takže jeho složky specialisační ještě nevzešly. Cíl takový pak je zjištěn, jak bylo [v oddíle 1. a)] vyloženo. Ani s hlediska § 1 by nebylo nutno, aby přičitatelnost činu byla podmíněna zjištěním skutečností určujících čin ve všech podrobnostech. Tím méně je jich třeba ke skutkové podstatě příprav. Budiž tu připomenuto, co o právní povaze příprav podle § 2 vyřkl nejvyšší soud v případě Sedláčkově (rozhod. n. s. ze dne 15. března 1933 č. j. Zm I 897/32-8). Již pojmově a i dle obecné mluvy znamená slovo »přípravy« (viz záhlaví § 2) pouhý zárodek příštího výsledku, pouhý počátek podniku směřujícího k příštím výsledku, tudíž něco nehotového, co má býti teprve zdokonaleno tak, aby bylo možno pokusiti se o výsledek (viz slova »pokusí se« v úvodu § 1). Zřejmě hodnotí zákon

právní statky, které mají na zřeteli §§ 1 a 2 zákona, tak vysoce, že tresce jako dokonáný zločin nejen pouhý nezdařený pokus o jich změnu a poškození, nýbrž dokonce i pouhé přípravy takového pokusu, tudíž úsek podnikání, jenž je článkem v řetězu jednání směřujících ke zločinu podle § 1, jaký se nestihá při jiných druhích trestných činů ani jako pokus.

b) To přehlízejí zmateční stížnosti, když zejména dále vyžadují k pojmu pokusu úkladů jakožto záměru a cíle příprav onu tak často ve stížnostech uváděnou možnost přiblížení se k výsledku a tím nastalé ohrožení bezpečnosti státu. Zmateční stížnosti se tu dovolávají motivů zákona a rozhodnutí čis. 1561 sb. n. s., jež se k nim přimyká. I nejvyšší soud se přidržuje tohoto požadavku, který však dlužno vykládati jinak nežli činí stěžovatelé, a to v ten smysl, že se zločinný úmysl obžalovaného musil projevit způsobem, kterým již byla přiblížena možnost přivoditi úklady, pokus ve smyslu § 1, tedy výsledek příprav, nikoli možnost přivoditi výsledek, úspěch úkladů samých. Znak nebezpečnosti vidí pak zákon sám dle motivů právě už také ve spolčení se jakožto v jedné z forem činností uvedených v § 2; ostatně musí se nebezpečnost posuzovati ze způsobilosti a možnosti připravit pokus, činnost spadající pod § 1, nikoli ze způsobilosti přivoditi úspěch takového pokusu. To vysloveno již v rozhodnutí nejvyššího soudu, uveřejněném ve sbírce tr. pod čis. 2952, kde se praví: Skutková podstata zločinu podle § 2 zák. na ochr. rep. nepředpokládá, že by ihned po činu musily nastati následky (úklady o republiku a ohrožení bezpečnosti státu) v rozsahu pro každého hned patrném; stačí, když jednání je způsobilé, přivoditi možnost výsledku i pozvolna a v budoucnu a ohroziti tak bezpečnost státu. Možnost přivoditi pokus o úklady byla pak dle zjištění dána, když tu byly dvě mocné organizace vedené snahou po územních změnách, když tu byly přípravy zejména i po rozumu třetího případu § 2, když tu byla určitost nejen co do cíle, ale i co do povahy prostředků, kterých by bylo použito. Nemůže tedy býti řeči o tom, že posuzovaná činnost nepřestoupila dosud hranic beztrestného jednání přípravného a nenabyla ještě rázu dle § 2 trestného.

Zmateční stížnosti mají dále za to, že je vyloučena přičitatelnost zločinu podle § 2, dokud není zjištěno, že by pokus o úklady sám setkal se s úspěchem; a poněvadž mají za to, že jsou tu okolnosti, které takový úspěch vylučují, dovozují z toho, že nemůže býti řeči ani o § 2. Tento výklad je však mylný. V samém pojmu pokusu leží, že může, — ba musí — a to i s hlediska § 1 zák. na ochr. rep. — zůstat bezvýsledným a to právě i pro nemohoucnost, nebo pro překážku odjinud v to přišlou. Jen absolutní nezpůsobilost by tu mohla státi v cestě trestnosti. Ale o té přece řeči býti nemůže. Zejména nelze tu nic dovozovati z toho, že snad v době příprav nebyly tu ještě dokazatelně síly dostačující k pokusu samému. Nad to posuzuje se trestnost jednání inkriminovaného s hlediska § 2. A k tomu se nedá požadovati, co sem zavlékají zmateční stížnosti. Tu musí stačiti, že činnost je charakterisována záměrem »k úkladům o republiku«. Jde jen o posouzení, zda šlo o přípravy k něčemu, co — kdyby k tomu došlo — naplňovalo by

pojem násilného pokusu o některý z útoků uvedených v § 1. Tento všeobecný oddíl možno skončiti poukazem k tomu, že nelze žádat — a k tomu se svou podstatou nesou spadající sem vývody zmatečných stížností —, aby trestnost skutků proti existenci a integritě státu počínala teprve, podaří-li se v poslední chvíli uhasit požár už už vznikající. Zákon sám namířen je proti činnosti podvratné už v jejích začátcích a musí býti také podle tohoto svého účelu vykládán.

II. Po probrání obecných náležitostí skutkových podstat, o něž v daném případě jde, možno přistoupiti k jednotlivým složkám samotného § 2 zákona na ochr. rep. Jde především o s p o l č e n í podle § 2 al. 1. Spolčením rozumíme obecně sdružení dvou nebo více osob ke sledování téhož cíle, jakož i přidružení se osob dalších. To je definice, s níž vystačíme pro obecné formy sdružování v nesčetných směrech, i trestněprávně bezbarvých. Takovou formou spolčení je zejména utvoření, založení spolku, organisace, strany. Útvar sám, jak řečeno, trestný není. Ale spolčení se stává již samo o sobě trestným podle § 2 zák. na ochr. rep. a naplňuje skutkovou podstatu zločinu, došlo-li k němu »k úkladům o republiku«, t. j. z důvodu záměru vlastního každému ze sdružujících se, aby byl podniknut úklad o republiku. Další činnosti k této skutkové podstatě třeba není. Čin je dokonán, jakmile se shodnou spolčující se osoby v zásadě o uvedeném účelu sdružení se nebo jakmile se jiná osoba ve stejném úmyslu k nim připojí. Není třeba, aby pachatel se také sám pokoušel o úklady (srov. rozhod. n. s. Zm III 825/25 a Milota na str. 9). V důsledku toho je s hlediska § 2 al. 1 nerozhodno, zda kdo zastával jakou funkci v organisaci. Tím jsou zejména bezpředmětny dotyčné námitky obžalovaného Sch-a, zvláště když trestná činnost podle § 2 al. 1 trvá, dokud obviněný ve spolčení v uvedeném úmyslu setrvává. O obžalovaných je zjištěno, že byli členy, ba činovníky organisací politických, pokud se týče spolků, jejichž činnost a snaha se nesla k úkladům o republiku, že sami znali tento program a plnili svou činností úkoly svých stran a spolků. O sobě právem uplatňují zmateční stížnosti, že pouhé smýšlení není důvodem trestnosti, že je třeba pozitivní činnosti. Ta však právě tu spočívá již v samém sdružení se, aby bylo pracováno k určitým cílům nebo v přidružení se ke stávajícímu již sdružení takových snah. Poněvadž rozsudek zjistil u každého jednotlivého z obžalovaných určitou činnost v duchu spolku a za jeho cíli, právem mohl usouditi, že obžalovaní se sdružili právě za tím účelem, za účelem úkladu o republiku a že se tedy spolčili po rozumu § 2 al. 1. Spadající sem zjištění rozsudková kryjí požadavek, by bylo při zjištění přidružení se toho kterého obžalovaného ke stávající organisaci zjištěno, jak vědomí o cílech organisace, charakterisovaných záměrem úkladů o republiku, tak rozhodnutí se obžalovaného přistoupiti k organisaci z tohoto důvodu a za tímto účelem, přidružení se ke kolektivní snaze o uvedený cíl. (Náležitosti § 1 zák. tr., rozvážení a umínění; Bedenken und Beschliessen, jak na ně kladly důraz zmateční stížnosti.) S tohoto hlediska není závažno, zda a na kolik se obžalovaní mezi sebou navzájem znali, když se v rozsudku nepředpokládá, že se právě mezi sebou spolčili ti, kdož se nevzájem neznali. Rovněž je proto

nezávažno, ke které místní skupině a ve které době byl ten který z obžalovaných přidružen, pokud ovšem nepřichází v úvahu promlčení. O tom však řeči býti nemůže, kdyžtž ani od doby samého počátku inkriminované činnosti neuplynulo pět let do rozsudku, ba ani do dnešního dne.

III. Další složkou § 2 zde v úvahu přicházející je styk s cizí mocí nebo cizími činiteli podle § 2 al. 2 zákona na ochranu republiky. Rozsudek uznal obžalované H-a, J-a a M-a vinnými také, že k úkladům o republiku vešli ve styk přímý nebo nepřímý s cizími činiteli.

Cizím činitelem jsou především zahraniční osoby, které svým významem, vlivem a mocí jsou způsobilé podporovati úklady podle § 1 zák. na ochr. rep. (srovnej Milota, ad § 2, rozh. Sb. tr. čís. 2294), avšak i nepravidelné organizace vojenské, skupiny bohatých jedinců, banky, fondy, ba i strany politické, i cizí žurnalistika (tak Milota l. c). Dle toho není proč pochybovati o tom, že i organizovaná politická strana cizího státu, zasahující svojí existencí a působením do vývoje vnitřních jeho poměrů i mezinárodních vztahů, je činitelem ve smyslu této stati zákona, zejména jde-li o stranu takové početnosti, průbojnosti a významu, jakou se jeví NSDAP. v Německu v době 1930—1932; vedle této strany nutno považovati za cizí činitele i předáky její Hitlera, Goebbelse, Rosenberga, Federa, mající v ní význam, vliv a moc, o nichž se právě bylo zmíněno.

Styk přímý je tu tehdy, jedná-li pachatel bezprostředně s cizozemským činitelem, tedy od osoby k osobě (ať už bezprostředně nebo za použití přímých prostředků dorozumívacích, tudíž telefonicky, dopisem, poslem a pod.), a není-li tímto činitelem osoba fysická, tedy s tím, kdo je reprezentantem onoho činitele.

Styk nepřímý, nejde-li o takový přímý styk osoby (pachatele) s cizím činitelem, nýbrž používají-li tyto osoby prostředníků, t. j. osob, o nichž pachatel ví, že mají styky s cizí mocí nebo s cizími činiteli (srovnej Milota str. 10). Takovým prostředníkem by mohla býti ovšem i vlastní (domácí) organizace (ve svých představitelích).

K vině dle druhého případu § 2 zák. na ochr. rep. žádati dlužno zase u každého jednotlivce vědomou a chtěnou činnost, nesoucí se k navázání styku a to za účelem vyznačeným v úvodní větě § 2. V souzeném případě není zjištěno, že obžalovaní používali zdejší své organizace za prostředníka ke svým stykům s NSDAP. Je-li zjištěno, že organizace DNSAP. nebo její složky Volkssport a Studentenbund vešly ve styk s NSDAP., není tím ještě zjištěno, že tím vešli ve styk nepřímý ve smyslu § 2 al. 2 zákona na ochr. rep. s touto organizací i všichni členové DNSAP. nebo V. S. nebo St. B., a zejména obžalovaní H., I. a M. Nutno dále u každého z těchto obžalovaných jednotlivě zkoumati, zda vyvinuli vědomou a chtěnou činnost, nesoucí se k navázání přímých styků a to za účelem vyznačeným v úvodní větě § 2 zák. na ochr. rep. S tohoto hlediska pak nutno zkoumati, zda lze spatřovati styk trestný podle § 2 al. 2 zák. ve skutečnostech zjištěných soudem nalézacím.

IV. Zbývá nyní probrati poslední složku § 2 zákona na ochr. rep., jež zde přichází v úvahu, totiž **s b í r á n í, o r g a n i s o v á n í n e b o c v i č e n í b r a n n ý c h n e b o p o m o c n ý c h s í l** podle § 2 al. 3. Rozsudek uznal všechny obžalované vinnými, že k úkladům o republiku sbírali, organizovali a cvičili branné a pomocné síly. Skutková podstata zločinu podle § 2 al. 3 zák. na ochr. rep. je naplněna již kterýmkoliv z těchto zde vypočtených tří druhů trestného působení, tudíž již samotným sbíráním nebo organizováním nebo cvičením uvedených sil, a to bez rozdílu, zda jedná se o síly branné ve smyslu zákona či pouze o síly pomocné. Rozsudek při výměře trestu vzal za přitěžující u všech obžalovaných, že zločin přípravy k úkladům byl spáchán dvojím, po případě trojím způsobem, t. j. podle § 2 al. 1 a 3 zák. na ochr. rep., obžalovanými I-em, H-em a M-em též podle al. 2, nevzal však žítele na to, zda trestný skutek podle § 2 al. 3 byl spáchán pouze jedinou či několikerou formou této trestné činnosti. Dostačí-li, jak uvedeno, k naplnění skutkové podstaty již činnost jediná, je s hlediska § 281 tr. ř. první odst. bez významu, zda veškerá ona zjištěná činnost obžalovaných, kterou rozsudek označuje za organizování, sbírání a cvičení branných nebo pomocných sil, skutečně odpovídá u každého z obžalovaných všem těmto třem pojmům. Případná formelní vadnost dotyčných skutkových zjištění nebo právního hodnocení v některém z uvedených směrů by mohla přivoditi tomu kterému stěžovateli příznivější rozhodnutí toliko tenkrát, kdyby rozsudková zjištění neobstála v žádném směru, ať už jde o ony tři druhy činnosti — sbírání, organizování, cvičení — nebo o obě skupiny sil. Bude proto třeba probrati nejprve jednotlivé pojmy skutkové podstaty § 2 al. 3 zákona.

Pod pojmem **b r a n n ý c h n e b o p o m o c n ý c h s í l** má zákon v § 2 al. 3 na mysli lidský materiál, jehož by mělo býti použito k úkladům o republiku, na rozdíl od materiálu věcného podle § 2 al. 4. **B r a n n é s í l y** jsou takové, které při úkladném podniku mají užiti zbraně, které při podniku mají konati služby ve zbraní a se zbraní, **p o m o c n é s í l y** pak ty, které mají při tom vykonávati jiné úkoly, na př. obstarávati službu etapní, dopravu, zásobování, ošetřování, propagandu a pod. (Srovnej Milota str. 11 a judikaturu tam citovanou.) Zmateční stížnosti tu namítají, že za síly branné lze uznati jen síly již ozbrojené, vycvičené a vycvičené pro požadavky moderních metod válečných, že to musí býti jednotky dosáhnoucí již bojové síly (Kampfkraft), síly pomocné pak že předpokládají síly branné v tomto pojetí, a bez nich že není ani sil pomocných. Že tomu tak není, je zjevné už z toho, že zákon prohlašuje za trestno již sbírání třeba jen sil branných; a poněvadž není u nás možno nasbíratí lidi vybavené tak, aby představovali bojové síly, je patrné, že stačí sbírání sil, jež při úkladném podniku mají konati službu ve zbraní nebo se zbraní. Ani to není správné, že by nebyla myslitelná příprava sil pomocných bez souvislosti s přípravou sil branných; vždyť mohou býti chystány síly pomocné i pro cizí síly branné, jež nejsou připravovány na území republiky. Z uvedených definic plyne, že na tom nesejde, že rozsudek nezabývá se otázkou, zda členové organizací, o něž jde, pokud se týče

zda obžalovaní sami byli již ozbrojeni, zejména v nějakém kvalifikovaném smyslu. K silám pomocným dlužno řaditi i síly schopné a určené k aktům sabotážním. Jestliže tedy znalci se zmínili o tom, že sil V. S. a St. B. bylo lze užiti leda pro akce sabotážní, nejde o výrok ve prospěch obžalovaných závažný a není proto rozsudek stížen neúplností, že se s ním nevypořádává. Neboť pak i podle znalců stačily síly ty alespoň naplniti pojem sil pomocných. Dodali-li pak znalci, že ve spisech není podkladu pro to, že došlo ke skutečným akcím sabotážním, nesejde na tom z toho důvodu, že výrok ten je bez významu pro otázku, zda byly sbírány, organisovány, cvičeny síly branné neb aspoň pomocné. Nezačíná přece uvedená činnost a její trestnost teprve, když už s akcemi sil bylo započato, tu by šlo už o trestný čin jiné povahy. Nad to však nezáleží na tom, jaký byl s vojenského stanoviska stav sil V. S. a St. B. v době, o níž znalci mluvili. Při § 2 al. 3 jde o přípravy, trestna je sama činnost sbírání, organisování, cvičení, a to od samého počátku. A povaha sil musí býti posuzována podle toho, jak jich má býti použito. Že by členové V. S. a St. B. nebo osoby ve spolcích těch sdružované a cvičené vůbec nebyly způsobilé plniti ani v budoucnu úkol sil branných nebo pomocných, ani stížnosti se nepokoušejí tvrditi. Sem spadá i námitka neúplnosti, uplatňovaná v tom směru, že prý se rozsudek nevypořádal s výrokem svědka P-a, že v Praze nebylo možno nic vojenského podniknouti. Zase jde o okolnost nezávažnou, protože nevylučovala, že činnost obžalovaných se vztahovala na síly odpovídající pojmu sil branných neb aspoň pomocných.

S b í r á n í m rozumí zákon získávání lidí k tomu, aby se stali silami pomocnými nebo brannými. Získávati je lze buď za peníze, nebo dobrovolně z důvodů ideových. Dokonaným činem je najmutí (získání) třeba jen jediné osoby, jde-li na jevo, že pachatel má v úmyslu v najímání pokračovati. (Srovnej Milota str. 11.) **O r g a n i s o v á n í m** je každá činnost, kterou se má mezi brannými nebo pomocnými silami zavést pořádek, nebo se mají určití nebo rozdělití jednotlivé úkoly nebo má býti jinak postaráno o řádné jejich výkony (srov. rozh. n. s. Zm III 619/26 v Milotovi str. 11). **C v i č e n í** je jakékoliv vyučování a poučování branných a pomocných sil, aby mohly splniti své určení při úkladném podniku (srovnej totéž rozhodnutí). Spadá sem tedy zejména i pouhé cvičení připravující budoucí vojenskou kázeň, výchovu, prostředkující odborné znalosti, informativní poučování sil pomocných, jejich odborné školení za účelem úspěšného provedení prací podporujících úklad.

Považuje-li nalézací soud na základě znaleckého posudku a ostatních výsledků řízení (dokladů o povaze a skutečně vyvíjené činnosti jednotlivých složek oněch organisací) za prokázáno, že Volkssport i Studentenbund měl organisaci rázu vojenského, která sbírala, organisovala a cvičila branné a pomocné síly k úkladům o republiku, jež měly se státi pokusem o násilné odtržení části území republiky, nelze zjištění tomu vytknouti formelní ani právní vadnost vzhledem na použité pojmy »sil branných a pomocných«. Osoby Volkssportem a Studentenbundem sdružené, organisované a cvičené dlužno, hledě k posudku zna-

leckému a bohatému obsahu dokladů o činnosti určitých jednotek organisací — při čemž je při celkové široce rozvětvené organisaci skutečně irelevantní, zda byly ony doklady nalezeny u toho či onoho z obžalovaných nebo dokonce u jiných osob — nepochybně považovati za schopně vyvinouti branný odpor a za použitelné i jinak ku provedení násilného pokusu ve smyslu § 1 al. 3 zákona. Při tom netřeba ani zjišťovati početní sílu organisace, když nezáleží na počtu sebraných nebo organisovaných nebo cvičených sil, jak již bylo vyloženo. Námitku stížnosti obžalovaného I-a, že vojenský výcvik je prý podle § 119 úst. listiny volný a že nemůže tudíž býti kvalifikován jako trestná činnost, stačí poukázati na skutečnost, že dříve již zmíněný pojem »k úkladům o republiku« je podstatnou náležitostí také skutkové podstaty § 2 al. 3 zákona a že vojenské vzdělávání (výcvik) jiných je trestno, děje-li se za účelem spadajícím pod hledisko § 1 zák. na ochr. rep.

Tím jest vyřízena objektivní stránka naplně skutkové podstaty § 2 al. 3 zák. na ochranu republiky v souzeném případě, a možno nyní přistoupiti k řešení otázky individuální viny jednotlivých obžalovaných v tomto směru. Rozsudek zjišťuje, aniž tu je stížnostmi co podvráceno, že obžalovaní kromě svého členství ve VS. a St. B. byli též čelnými funkcionáři těchto spolků, že obžalovaný I. byl zástupcem zemského vůdce VS. pro Čechy a župním vůdcem VS. v L., M. předsedou St. B., H. řídícím vůdcovské jeho školy, P. cvičitelem sportovního jeho oddílu, Pal. zapisovatelem a Sch. pokladníkem. Rozsudek dále zjišťuje, že VS. jakož i St. B. měl organisaci rázu vojenského, která sbírala, organisovala a cvičila branné a pomocné síly k úkladům o republiku, a praví, že jednotliví obžalovaní jako důležití funkcionáři těchto spolků svou činností v těchto organisacích pracovali na uvedených nezákonných snahách ve smyslu § 2 zák. na ochr. rep., tedy též al. 3. Tím usuzuje, že to byli právě obžalovaní uvedené funkce zastávající, kteří sbírali, organisovali a cvičili branné a pomocné síly k úkladům o republiku. Nejvyšší soud vyhradil v předběžném vyřízení veřejnému jednání otázku, na kolik lze ve zjištěné funkční činnosti stěžovatelů ve spolcích VS. a St. B. shledati naplnění pojmových znaků, náležejících ke skutkové podstatě § 2 al. 3, dále zda šlo ve zjištěné činnosti obžalovaných o sbírání, organisování, cvičení sil branných a pomocných. Řešení této otázky je co do obžalovaného I-a usnadněno rozsudkovým zjištěním, že jeho hlavní činnost spočívala v organisaci a výcviku oddílů VS. a že sbíral, organisoval a cvičil branné síly. Než kdyby ani toho nebylo, nutno uznati, že nejen u I-a, ale i u obžalovaných M-a a P-a mohl rozsudek plným právem odvozovati osobní činnost uvedeného obsahu u každého z nich již z důvodu funkce jeho ve spolku. Je-li zjištěno, že a co se dalo ve spolcích jimi řízených, není myslitelné, že by se to bylo dalo nejen bez vědomí, ale beze součinnosti zástupce zaneprázdněného vůdce VS. pro Čechy a župního vůdce v L. — I-a, předsedy St. B. — M-a — a cvičitele sportovního oddílu, jenž měl povahu Sturmabteilung v St. B. — P-a —. Činnost v těchto organisacích nezbytně musela vycházeti z popudu a řízení jejich předáků a nutno pokládati za vyloučeno, že by nebyla osobní činnost každého ze jmenovaných nabyla formy ale-

spoň spoluviny, trestné stejně, po případě při návodu i přísněji. To nesly s sebou samy jejich funkce. Že pak nechyběla stránka subjektivní, je rozsudkem bezpečně zjištěno. Formelní výtky stížností, odnášející se k tomuto oddílu látky, jsou z valné části pouhým brojením proti skutkovým předpokladům rozsudku, jinak týkají se okolností právně nezávažných. Proto bylo zamítnouti zmateční stížnosti obžalovaných I-a, M-a a P-a, pokud se odnáší k jejich odsouzení podle § 2 al. 3 zák. na ochr. rep.

V. Zmatečnost práva hmotného podle § 281 čís. 10 tr. ř. provádějí zmateční stížnosti tvrzením, že zažalovaná činnost obžalovaných měla býti posuzována nalézacím soudem jediné s hlediska skutkové podstaty v § 17 zákona na ochr. rep., po případě §§ 12 nebo 14 cit. zák. nebo pouze podle zákona spolkového. Také doličování této zmatečnosti předpokládá podle zákona (§ 288 čís. 3 tr. ř.), že stěžovatel právní pochybení nalézacímu soudu dokazuje na základě souboru veškerých těch skutkových zjištění, která právně zhodnotil soud nalézací. Bylo-li však již dokázáno, že onen skutkový stav, prvním soudem posouzený, odpovídá ve svých částech i celku jednotlivým právním pojmům uvedeným ve skutkových podstatách § 2 al. 2 a 3 zákona na ochr. rep. a těmto podstatám samotným, že tudíž jeho podřazení pod normu zločinu příprav úkladů podle § 2 al. 1 a 3 tohoto zákona plně zákonu vyhovuje, jsou tím zamítavě vyřízeny též stížnosti dožadující se jiné právní subsumpce, snažící se dokázati jiná právní hlediska na základě takového skutkového vylíčení, jež není totožné se skutkovým základem rozsudku. Mírněji trestné skutkové podstaty deliktů ve stížnostech uváděných nemohly ostatně přijíti v úvahu, poněvadž by posouzením činů obžalovaných v mezích těchto podstat nebyly postiženy veškeré složky zjištěného jednání, zejména záměr, jímž jednání to bylo podloženo.

Čís. 4800.

»Lstivou úskočnosťou« v smysle § 384 tr. zák. nerozumie sa prosté luhanie, lež také nepravdivé tvrdenie, ktorého nepravdivosť neľze spoznať bez dôkladnejšieho rozmyslu alebo pátrania.

(Rozh. zo dňa 7. októbra 1933, Zm III 230/33.)

S údy nižších stolíc uznaly obžalovaného S. H. vinným prečinom úverového podvodu podľa § 384 tr. zák. Činu toho sa dopustil obžalovaný tým, že proti pravde tvrdil hostinskému J. W., že je spoločníkom firmy A., pre ktorú má složiť 30.000 Kč a že sa mu na túto čiastku nedostáva 10.000 Kč; sľuboval, že W. bude mať u firmy A. otvorený účet na akékoľvek množstvo liehovín, keď mu týchto 10.000 Kč požičia. J. W. uveril obžalovanému a požičal mu žiadanú sumu, obžalovaný však svoj sľub nesplnil; dodal J. W.-ovi liehoviny len za 1.800 Kč a v hotovosti mu zaplatil 3.000 Kč.

Najvyšší súd zmätočnú sťažnosť obžalovaného, pokiaľ napádala skutkový stav, odmietol, ináč ju zamietol.